

Мисливий Володимир Андрійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», проспект Берестейський, 37, м. Київ, Україна, 03056, тел.: (067) 563-76-79, e-mail: vladimir@myslyvyu.com, <https://orcid.org/0000-0002-7246-3683>

ВІДМЕЖУВАННЯ НЕПРАВДИВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГРОЗУ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ ВІД ПОШИРЮВАННЯ НЕПРАВДИВИХ ЧУТОК

Анотація. Розглянуто питання відмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтею 259 «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» Кримінального кодексу України від адміністративних правопорушень, передбачених ст. 173-1 «Поширення неправдивих чуток» Кодексу України про адміністративні правопорушення». На підставі загальної методики розмежування вказаних правопорушень здійснено юридичний аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак складів указаних протиправних деліктів. Визначено єдність правової політики вказаних галузей публічного права щодо протидії поширенню неправдивої інформації, яка становить суспільну небезпеку або є шкідливою для життєдіяльності суспільства. Проаналізовано відмінності щодо визначення вказаних норм у структурі названих кодексів. Досліджено відмінності між об'єктами, якими є громадська безпека та громадський порядок, а також проаналізовано особливості розмежування об'єктивної сторони даних деліктів та їх ключових категорій «неправдиве повідомлення» і «неправдиві чутки». Висвітлено у порівняльно-правовому аспекті ознаки, які характеризують суб'єктів та суб'єктивну сторону складів цих правопорушень з огляду на форму вини, мотиви та мету вчинення вказаних протиправних діянь. Дослідження базується на аналізі судової практики щодо вказаних правопорушень за останні п'ять років з узагальненням показників, що їх характеризують. На основі вивчення судової практики, що сформувалась під час воєнного стану, висвітлено особливості цих діянь та розбіжності, які впливають на їх розмежування. Внесено пропозиції щодо вдосконалення досліджуваних норм, пов'язаних з протидією неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян та поширення неправдивих чуток.

Ключові слова: правопорушення, правова відповідальність, громадська безпека, громадський порядок, неправдиве повідомлення, неправдиві чутки, недостовірна інформація, судочинство.

Myslyvyy Volodymyr Andriyovych, Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Information, Economic, and Administrative Law, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute," Beresteyskyi Avenue, 37, Kyiv, Ukraine, 03056, tel.: (067)5637679, e-mail: vladimir@myslyvyy.com, <https://orcid.org/0000-0002-7246-3683>

DISTINGUISHING FALSE REPORTS OF THREATS TO PUBLIC SAFETY FROM DISSEMINATION OF FALSE RUMORS

Abstract. The article addresses the issue of distinguishing criminal offenses under Article 259, "Knowingly False Report of a Threat to Citizen Safety, Destruction, or Damage to Property," of the Criminal Code of Ukraine from administrative offenses under Article 173-1, "Dissemination of False Rumors," of the Code of Ukraine on Administrative Offenses. Based on a general methodology for differentiating these offenses, a legal analysis of the objective and subjective elements of these unlawful acts is conducted. The unity of legal policy in these branches of public law regarding the prevention of the spread of false information, which poses a threat to public safety or is harmful to societal functioning, is identified. Differences in the formulation of these norms within the structure of the respective codes are analyzed. The study examines the distinctions between the objects of public safety and public order, as well as the specific features of differentiating the objective elements of these offenses and their key categories, "false report" and "false rumors." In a comparative legal perspective, the characteristics of the subjects and the subjective elements of these offenses are highlighted, taking into account the form of intent, motives, and purposes of committing these unlawful acts. The research is based on an analysis of judicial practice concerning these offenses over the last five years, summarizing the key indicators that characterize them. Based on the study of judicial practice developed during the period of martial law, the peculiarities of these acts and the discrepancies that affect their differentiation are highlighted. Proposals are made for improving the studied norms related to combating false reports of threats to citizen safety and the dissemination of false rumors.

Keywords: offenses, legal responsibility, public safety, public order, false report, false rumors, inaccurate information, judiciary.

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства призвів до чергового еволюційного етапу, що характеризується як «цифрове суспільство», «інформаційне суспільство» тощо. Незалежно від названих формулювань є очевидним, що вони мають своїм підґрунтям рівень та значення інформаційних процесів, які стають потужними важелями науково-технічного прогресу та подальшого розвію соціуму.

Водночас інформація, що умисно спотворюється, перекручується, є завідомо неправдивою, може створювати загрозу суспільним відносинам, використовуватися на шкоду суспільству, негативно впливати на інтереси людини,

суспільства та держави. У зв'язку з цим кримінальне та адміністративне законодавство на виконання своїх завдань передбачає спеціальні норми, спрямовані на охорону інформаційних відносин у сфері громадської безпеки та громадського порядку від протиправних посягань. Так, Кримінальний кодекс України (далі – КК) містить ст. 259 «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» [1], а Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) – ст. 173-1 «Поширювання неправдивих чуток» [2]. На перший погляд, саме регламентація названих норм у різних галузях права надає чітке уявлення про їх правову природу та відмінності, проте на практиці при юридичному аналізі та кваліфікації вказаних правопорушень виникає необхідність їх відмежування, що вимагає відповідної теоретико-прикладної правової компетентності правників.

При цьому варто відзначити, що у підручниках, посібниках та науково-практичних коментарях з цих галузей законодавства питання відмежування суміжних деліктів, як правило, не розглядається або їх розгляд має виключно фрагментарний характер, недостатній для використання у правозастосовній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що кримінальні правопорушення, пов'язані зі вчиненням завідомо неправдивих повідомлень, що посягають на інформаційні відносини у сфері громадської безпеки, досліджували В. П. Ємельянов, О. В. Кириченко, В. М. Куц, В. П. Тихий, В. М. Шевчук, К. В. Юртаєва та інші криміналісти. Водночас, адміністративно-правові аспекти поширювання неправдивих чуток у сфері громадської безпеки та громадського порядку розглядали С. І. Бевз, Т. Г. Каткова, О. А. Самчинська, П. О. Яковлев та деякі інші науковці.

Разом з цим, дослідники вказаних галузей публічного права концентрують увагу на питаннях відповідальності, кваліфікації та розмежування кримінальних та адміністративних правопорушень, в той час як їх відмежування між собою залишається без поглибленого аналізу, що не сприяє розвитку питань теорії та практики з цього напрямку. Отже розвиток доктринальних і прикладних питань відмежування деліктів, що становить предмет цієї статті, є тим більш актуальним в умовах триваючої реформи кримінального та адміністративного законодавства України.

Отже **метою статті** є вироблення теоретико-прикладних рекомендацій щодо розмежування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК) від поширювання неправдивих чуток (ст. 173-1 КУпАП) на основі аналізу складів вказаних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Кримінальне та адміністративне право є галузями публічного права, завданням яких є правове забезпечення охорони людини, власності, громадського порядку, громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України та інших соціальних цінностей від кримінальних

та адміністративних правопорушень, а також їх запобігання. Вирішення цих завдань вимагає ретельного юридичного аналізу складів кримінальних та адміністративних правопорушень, їх кваліфікації, а також здійснення чіткого відмежування вказаних деліктів. Теорія та практика відмежування кримінальних та адміністративних правопорушень є важливим аспектом цих галузей права, а відтак потребує визначення критеріїв та ознак, що дозволяють відрізнити вказані діяння.

На початку відмежування конкретних кримінальних та адміністративних правопорушень доцільно визначити підхід щодо розуміння поняття відмежування у площині правової матерії, оскільки ця діяльність має низку особливостей, що використовуються для точного визначення меж між різними правовими категоріями, нормами та правовими інститутами. У цьому контексті варто погодитись з позицією Л. П. Брич про те, що термін «розмежувати» може означати розділити, встановити межу між кількома однорідними явищами, предметами, процесами, а слово «відмежувати» може означати протиставлення, встановлення межі між різнорідними явищами, такими, наприклад, як злочини і проступки [3, с. 82].

Отже, у першу чергу відзначимо, що ст. 259 КК «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» (далі – неправдиве повідомлення) і ст. 173-1 КУпАП «Поширювання неправдивих чуток» (далі – неправдиві чутки) – це правопорушення, які передбачені різними галузями публічного права і належать відповідно до кримінального та адміністративного законодавства.

Разом з цим, у правовому контексті йдеться про функціональне тлумачення поняття відмежування як процесу встановлення чітких меж між названими правовими явищами задля уникнення правових колізій, а відтак забезпечення правильного застосування закону. Крім того, відмежування кримінальних та адміністративних правопорушень є необхідним і важливим для правильного визначення виду юридичної відповідальності. Звернемо увагу на те, що законодавець вже на початку, в ч. 2 ст. 9 КУпАП, визначив цю межу таким чином: «Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності». Для функції відмежування це положення закону має важливе значення, хоча, на наш погляд, наголос на такій «підлеглості» самостійної галузі законодавства законодавцю варто було сформулювати дещо делікатніше.

Розглядаючи різницю негативного впливу цих правопорушень на суспільні відносини, нагадаємо, що бурхлива дискусія серед учених відносно сутності небезпечного впливу аналізованих деліктів, яка тривала наприкінці ХХ століття, завершилась визнанням суспільної небезпечності злочинів та шкідливості адміністративних проступків, а відтак названі категорії знайшли своє закріплення у чинному законодавстві. При цьому, якщо суспільна небезпечність кримінального

правопорушення прямо вказана в законі (ч. 1 ст. 11 КК), то шкідливість проступку відображається як його певні наслідки (ст. ст. 10, 11 КУпАП). Отже, оскільки неправдиве повідомлення є злочином і, до речі, тяжким, воно вважається суспільно небезпечним діянням, на відміну від якого неправдиві чутки – це адміністративний проступок, який є суспільно шкідливим діянням. Таким чином, неправдиве повідомлення як тяжкий злочин на відміну від неправдивих чуток належить до найбільш небезпечних антисуспільних видів поведінки. Утім принагідно звернемо увагу, що сьогодні у зв'язку з правовою реформою відбувається дискусія з приводу виключення з майбутнього кримінального законодавства суспільної небезпечності як ознаки кримінального правопорушення із залишенням цієї категорії для царини наукових розвідок [4]. Проте погодимось з тим, що беззаперечною непорушною ознакою кримінальних та адміністративних правопорушень залишається їх протиправність.

Разом з цим, методологічно відмежування правових норм включає їх системний аналіз, який за аналогією можна порівняти з тезою фундаторів теорії кваліфікації кримінальних правопорушень про те, що їх розмежування є зворотною стороною кваліфікації з деяким уточненням того, що мова йде не про розмежування, а про відмежування кримінальних правопорушень від адміністративних проступків. При цьому аналогія вбачається в тому, що відмежування відбувається у вигляді системного порівняння складів вказаних правопорушень, теоретичні моделі яких загалом є подібними. У цьому відношенні слід погодитись із закономірностями відмежування складів злочинів від складів адміністративних правопорушень, відмежування яких, зокрема, може і повинно проводитись між конкретними складами кримінального і адміністративного правопорушення. Тобто, склад кримінального правопорушення з одного боку і склад адміністративного правопорушення з іншого є об'єктами відмежування [3, с. 108].

З огляду на певну однорідність вказаних діянь, неправдиві повідомлення та неправдиві чутки отримали статус правопорушень внаслідок загрози безпеці та порядку, існуючому в суспільстві, а тому розташовані законодавцем у схожих за назвою розділах кодексів, зокрема ст. 259 – у Розділі IX «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки» КК, а ст. 173-1 – у Розділі 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» КУпАП. Водночас виходячи з названих розділів, відзначимо, що родові об'єкти цих правопорушень є відмінними з огляду на обсяг суспільних відносин, які вони охороняють, адже у першому випадку – це громадська безпека, а в другому – громадський порядок і громадська безпека. У свою чергу безпосереднім об'єктом посягання неправдивого повідомлення є інформаційна безпека, що ж стосується поширення чуток, то таким називають громадський порядок, громадський спокій, громадську безпеку та, зокрема, відсутність інформаційної загрози [5, с. 76].

Спільність ознак неправдивих повідомлень і неправдивих чуток збігається в тому, що законодавець в обох складах правопорушень не визначив їх предмет, що зобов'язує шукати його в структурі об'єктів цих складів, а отже, враховуючи мету їх правоохорони, таким предметом варто вважати інформацію, адже саме відносно неї вчиняються названі правопорушення.

Сутність правопорушення законодавцем, як правило, визначається через його об'єктивну сторону, і в першу чергу, шляхом опису діяння. Порівняння ознак об'єктивної сторони цих деліктів показує, що кримінально-правова норма у цьому відношенні сконструйована невдало, адже неправдиве повідомлення про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками, не відображає самого діяння, оскільки таке повідомлення фактично виступає засобом його вчинення. Термін «повідомлення» у диспозиції ст. 259 КК як частина речення є іменником, що не означає самого діяння як акту активної поведінки, а отже тому, на наш погляд, диспозицію норми на її початку було б доцільно доповнити дієсловом «вчинення».

Адміністративний делікт на відміну від цього сформульований як «поширювання неправдивих чуток», а отже визначає діяння, що відмежовує його від згаданої прогалини в кримінально-правовій нормі. Водночас термін «поширювання» вимагає певного коригування, оскільки він може інтерпретуватися як постійна, систематична, тривала або повторювана протиправна поведінка, тобто така, що не обмежується одноразовим актом. Крім того цей термін визначений у законі у множині – «поширювання неправдивих чуток». Насправді, і це підтверджує наш аналіз судової практики, у більшості випадків таке діяння розглядається як одноразовий факт передачі певної інформації у виді чуток. Отже тому термін «поширювання» доцільно замінити на релевантний – «поширення».

Розмежування між «неправдивими повідомленнями» і «неправдивими чутками» в контексті кримінального та адміністративного законодавства можна визначити за кількома ключовими ознаками. Так, неправдиве повідомлення – це конкретна інформація, яка передається суб'єктом злочину з метою повідомлення її офіційним органам або будь-яким іншим особам, якщо винний завідомо усвідомлює, що вона не відповідає дійсності та має цільову спрямованість. Це може бути вербальна або письмова інформація, доведена до офіційних органів або оголошена публічно, яка свідомо подається як правдива, але насправді є сфальсифікованою. У контексті ст. 259 КК неправдиве повідомлення містить інформацію, яка сповіщає про підготовку вибуху, підпалу або інших небезпечних дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками, чого насправді в реальній дійсності не існує. Отже неправдиві повідомлення, як правило, передбачають свідомий намір та мету.

Так Х. по телефонній лінії «102» розповсюдив неправдиве повідомлення, що має намір замінювати церкву в Кривому Розі. Суд визнав винним Х. у вчиненні проступку, передбаченого ст. 173-1 КУпАП, оскільки таке повідомлення могло

викликати паніку серед прихожан церкви та населення. Однак дане повідомлення за змістом нагадує ознаки злочину, то чи вірно суд відмежував вчинене від ст. 259 КК? Рішення суду вважаємо правильним, адже, по-перше, у повідомленні Х. йдеться про «намір» замінування, а не про його «підготовку» як це передбачає ст. 259 КК, а по-друге, висловлений намір у кримінальному праві визнається лише «виявленням умислу», а не протиправним діянням [6].

Разом з цим, за своєю сутністю та характером інформація чуток не обов'язково має бути конкретною і може передаватися у неформальній, усній формі або через засоби масової інформації. Чутки, як правило, не мають конкретного адресата та не спрямовані на інформування конкретних органів чи осіб. Вони розповсюджуються усно або через неофіційні канали, часто без чітких джерел або підтверджень та на відміну від неправдивих повідомлень можуть розповсюджуватися без умислу, навіть якщо шкода завдається у вигляді паніки або порушень громадського порядку.

Термін «паніка» визначається судами як психічний стан людей, тобто несвідомий, нестримний страх, викликаний дійсною або уявною небезпекою, що їх охоплює, неконтрольоване прагнення уникнути небезпечної ситуації. У ст. 173-1 КУпАП поняття «неправдиві чутки» має специфічне значення, адже виходячи зі змісту закону та судової практики таким є поширення недостовірної інформації, яка має характер спекуляцій, вигадок або перебільшень, оскільки не відповідає дійсності та не має об'єктивного підтвердження, потенційно здатна викликати безладні дії, страх або тривогу серед значної кількості людей, або може порушити громадський порядок, тобто призвести до порушень встановленого правопорядку у сфері виробництва, побуту, відпочинку або іншої сфери життєдіяльності громадян. Отже це емоційна реакція на реальну чи уявну загрозу, яка супроводжується дезорієнтацією, втратами раціональності та індивідуального контролю над поведінкою. Паніка часто проявляється в хаотичних діях, швидкому поширенні тривоги у певної кількості людей та формуванні ірраціональних рішень у відповідь на стресову або кризову ситуацію. З огляду на психологічні аспекти вона викликає стрес, тривожність та страх, при цьому поведінка однієї людини через ефект «доміно» передається іншим особам. Водночас паніка може спричиняти порушення громадського порядку.

У зв'язку з цим суди практично завжди вказують на необхідність наявності такої обов'язкової ознаки об'єктивної сторони цього проступку, як наслідки у виді *гіпотетичної можливості* викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку в контексті того, що вони не є обов'язковими або фактичними, а лише потенційно можливими, тобто визнають, що поширення неправдивих чуток не обов'язково призведе до таких наслідків, але може створити умови для їх виникнення. У зв'язку з цим судді стикаються з певними труднощами при оцінці таких проступків, коли у справах відсутнє обґрунтування наведених наслідків. Адже поширення неправдивих чуток, яке не викликало і не могло

викликати паніки чи призвести до порушення громадського порядку, не утворює правопорушення, передбаченого ст. 173-1 КУпАП.

Аналіз судової практики показує, що велика частина помилок пов'язана саме з відсутністю цієї ознаки в матеріалах адміністративних проваджень, які скеровуються до суду за кваліфікацією ст. 173-1 КУпАП, що є свідченням недостатньої правової компетентності уповноважених осіб, які складають такі матеріали. З іншого боку це створює зайве непродуктивне навантаження на правоохоронні органи та суд. Так, суд у постанові щодо медсестри столичної лікарні, яка надала фіктивне та неправдиве свідоцтво про смерть свого батька, чим поширювала чутки, що могли викликати паніку з цього приводу серед жителів села, в якому він мешкає, та персоналу лікарні, де вона працює, відзначив, що адміністративний протокол з цього приводу не містить відомостей, в чому саме полягає розповсюдження медсестрою неправдивих чуток, не вказано точних обставин вчинення правопорушення, невідомо, яким чином вона поширювала такі чутки, що є об'єктивною стороною інкримінованого правопорушення, та яким чином дії останньої могли викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку [7].

На наш погляд, для правильного тлумачення цієї ознаки важливо звернути увагу на деякі моменти: поширення неправдивих чуток є дією, яка підпадає під визначення адміністративного правопорушення, якщо вона може викликати такі наслідки, як паніку серед населення або порушення громадського порядку; не обов'язково, щоб такі наслідки реально настали, адже достатньо довести, що вони *могли* настати в результаті поширення чуток. Тобто для наявності складу правопорушення достатньо того, що поширювання неправдивих чуток може потенційно викликати паніку або порушення громадського порядку, а не обов'язково, щоб ці наслідки реально настали.

У цьому сенсі суд повинен враховувати обставини, що допоможуть визначити, чи дійсно є реальна можливість настання наслідків у вигляді паніки серед населення або порушення громадського порядку. По-перше, йдеться про характер і зміст чуток: наскільки чутки є загрозливими, тривожними або здатними викликати паніку; по-друге, в яких умовах поширювалися чутки, коли суспільство є знервованим або нестабільним, відчуває соціальну, політичну, економічну кризу, воєнну напругу або інші обставини, за яких воно більш схильне до паніки; по-третє, важливо враховувати канали поширення чуток: широкодоступні або авторитетні канали (ЗМІ, соціальні мережі з великою аудиторією та ін.), адже в таких випадках ризик настання негативних наслідків буде більший; по-четверте: враховувати аудиторію, на яку спрямовані чутки: якщо вони спрямовані на вразливі групи населення (наприклад, літніх людей, підлітків, людей з низьким рівнем медійної грамотності) ймовірність виникнення паніки збільшується; по-п'яте: рахуватися з реакцією на чутки, тобто чи викликали ці чутки вже певні реакції, навіть якщо це було незначне занепокоєння, що може слугувати індикатором потенційної паніки чи порушення громадського порядку.

Отже йдеться про припущення можливого розвитку подій, який не відбувся, але мав певну вірогідність. Проте, на наш погляд, гіпотетичність все-таки не має чітких критеріїв і може тлумачитися по-різному, що відкриває простір для виключно суб'єктивного суддівського розсуду. Таким чином, юридична невизначеність створює ризики довільного правозастосування, що суперечить принципу верховенства права. Тому *de lege ferenda* диспозицію даної норми можна уточнити у такій редакції: поширення неправдивих чуток, якщо такі дії призвели або могли об'єктивно спричинити реальний ризик виникнення паніки серед населення або порушення громадського порядку. Таке формулювання зменшить можливість довільного тлумачення норми при її застосуванні, одночасно зберігаючи її превентивний характер.

Водночас у плані відмежування відзначимо, що неправдиві чутки можуть поширюватися серед обмеженого кола осіб або в певних соціальних групах, а їхній небезпечний ефект може бути значно меншим, ніж у випадку з неправдивими повідомленнями.

Аналіз об'єктивної сторони вказаних складів дозволяє відмежувати їх з огляду на конструкцію та момент закінчення. І хоча адміністративні правопорушення на відміну від кримінальних, як ми переконались вище, є дещо ускладненими, вважається що неправдиве повідомлення як основний склад злочину (ч. 1 ст. 259 КК), так і поширювання неправдивих чуток (ст. 173-1 КУпАП) за конструкцією мають формальні склади, які є закінченими з моменту вчинення цих діянь.

Розмежовуючи вказані правопорушення з огляду на їх суб'єктивну сторону слід погодитись з тим, що суб'єкти злочину і адміністративного правопорушення за своїми ознаками збігаються, тобто це фізичні осудні особи, які на момент вчинення вказаних діянь досягли 16-річного віку.

Інакше виглядає ситуація із розмежуванням суб'єктивної сторони діянь, передбачених ст. 259 КК і ст. 173-1 КУпАП, адже використання законодавцем поняття «завідомо» у диспозиції складу злочину вказує виключно на прямий умисел, що підтверджується як теорією кримінального права, так і судовою практикою. Поряд з цим, у більшості вироків суди відзначають, що умисел у винних виникає раптово. Відмінність суб'єктивного діяння, передбаченого ст. 259 КК, також полягає в тому, що форма вини у вчиненні адміністративного проступку у ст. 173-1 КУпАП законодавцем не визначена. Виходячи з цього, поширювання неправдивих чуток може вчинюватися як умисно так і з необережності. Встановленню форми вини допомагає з'ясування питання, чи була мета поширення чуток саме у викликанні паніки або порушення порядку, адже умисел або необережність суб'єктивної сторони поширювача мають бути враховані при оцінці ризиків.

Аналіз розгляду судами адміністративних справ про неправдиві чутки показує, що необережна форма вини при вчиненні цих проступків має поодинокі випадки. Так, суд дійшов висновку, що в діях правопорушниці, яка 18.03.2020 року

в мережі інтернет на своїй сторінці «Фейсбук» поширила неправдиву інформацію про те, що створюються служби для безкоштовного обстеження населення, видачі медичних масок, тестів на вірус «Covid-19», що не відповідало дійсності, є склад адміністративного правопорушення, передбачений ст. 173-1 КУпАП. Визнаючи свою вину, вона пояснила суду, що не мала наміру розповсюджувати таку інформацію, а необачно натиснула кнопку «поділитися» [8].

Що стосується ч. 2 ст. 259 КК, яка містить кваліфікований склад цього діяння, то його відмежування від правопорушення, передбаченого ст. 173-1 КУпАП, не проводиться, оскільки остання норма кваліфікованого складу не має.

Насамкінець наголосимо, що праксеологічне значення відмежування різних видів правопорушень має на меті уникнути помилок у правозастосуванні, адже воно є ключовим концептом, який забезпечує точність і передбачуваність правозастосовної діяльності, а також сприяє правильній кваліфікації правопорушень та адекватному застосуванню правових норм.

Висновки. Дослідження відмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтею 259 «Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності» КК, від адміністративних правопорушень, передбачених ст. 173-1 «Поширення неправдивих чуток» КУпАП, дає підстави для таких висновків: 1) названі кримінальні та адміністративні правопорушення відмежовує їх галузева протиправність; 2) відмежування цих правопорушень є зворотною стороною їх кваліфікації; 3) відмежування має базуватись на порівняльному аналізі складів цих правопорушень; 4) указані правопорушення відмежовують їх об'єкти – неправдиве повідомлення посягає на інформаційну безпеку у сфері громадської безпеки, а неправдиві чутки – на інформаційну безпеку у сфері громадської безпеки та громадського порядку; 5) в обох правопорушеннях їх предмет слід розглядати в структурах об'єктів як інформацію; 6) аналіз об'єктивної сторони діянь показує відсутність її чіткої визначеності в диспозиції ст. 259 КК, а визначене поняття «поширювання», вжите у ст. 173-1 КУпАП», вимагає заміни більш релевантним терміном «поширення», що більш точно відповідає змісту правової норми; 7) неправдиве повідомлення – це конкретна інформація, яка передається суб'єктом злочину певним органам чи особам, якщо винний завідомо усвідомлює, що вона не відповідає дійсності та реально не існує, на відміну від якого неправдиві чутки – це недостовірна інформація, яка має характер спекуляцій, вигадок або перебільшення, оскільки не відповідає дійсності та не має об'єктивного підтвердження; 8) обидва склади правопорушень за конструкцією є формальними, але їх відмінність у тому, що неправдиве повідомлення повинно містити інформацію про загрозу загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками, а неправдиві чутки мають бути потенційно здатними викликати паніку серед населення або порушення громадського порядку; 9) суб'єктивна сторона у складі злочину (ст. 259 КК) передбачає лише прямий умисел, в той час як у адміністративному проступку (ст. 173-1 КУпАП) форма вини може бути як умисною, так і необережною.

Література:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-ІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, додаток до № 51, ст. 1122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
4. Текст проєкту нового Кримінального кодексу України/Draft of the new Criminal Code of Ukraine. URL : <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>.
5. Коваль Л. В. Особливості кваліфікації проступку «поширювання неправдивих чуток» (ст. 173-1 КпАП) та суміжні правопорушення. *Наукові записки НаУКМА*. Т. 8. Філософія та право. Київ : КПВД "Педагогіка", 1999. С. 76-79.
6. Постанова Центрально-Міського районного суду м. Кривого Рогу від 30 травня 2016 року. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/57965578>.
7. Постанова Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області від 4 березня 2019 року. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80245101>.
8. Постанова Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 14 травня 2020 року. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89245593>.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2001). Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-II [Criminal Code of Ukraine of May 04, 2001 No. 2341-II] Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, no. 25–26, art. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
2. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offenses] Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR. 1984, dodatok do № 51, art. 1122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> [in Ukrainian].
3. Brych L. P. (2013). Teoriia rozmezhuvannia skladiv zlochyniv [The Theory of Distinguishing the Composition of Crimes] : monohrafiia. Lviv : Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 712 p. [in Ukrainian].
4. Tekst proiektu novoho Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Draft of the new Criminal Code of Ukraine]. URL : <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> [in Ukrainian].
5. Koval L. V. (1999). Osoblyvosti kvalifikatsii prostupku «poshyriuvannia nepravdyvykh chutok» (st. 173-1 KpAP) ta sumizhni pravoporushennia [Peculiarities of the Qualification of the Offense of ‘Spreading False Rumors’ (Art. 173-1 of the Code of Administrative Offenses) and Related Offenses]. *Naukovi zapysky NaUKMA*. T. 8. Filosofiia ta pravo. Kyiv : KPVD "Pedahohika". 76-79 [in Ukrainian].
6. Postanova Tsentralno-Miskoho raionnoho sudu m. Kryvoho Rohu vid 30 travnia 2016 roku [Ruling of the Central City District Court of Kryvyi Rih]. (2016, May 30). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/57965578> [in Ukrainian].
7. Postanova Nizhynskoho miskraionnoho sudu Chernihivskoi oblasti vid 4 bereznia 2019 roku [Ruling of the Nizhyn City District Court of Chernihiv Oblast]. (2019, March 4). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80245101> [in Ukrainian].
8. Postanova Synelnykivskoho miskraionnoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti vid 14 travnia 2020 roku [Ruling of the Synelnykove City District Court of Dnipropetrovsk Oblast]. (2020, May 14). URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89245593> [in Ukrainian].